

VÕÕRLIIGID

Võõrliik on liik, alamliik või madalam taksonoomiline üksus, mis on inimese poolt tahtlikult või tahtmatult viidud väljapoole tema harilikku levikuala, kus liik on elutsenud minevikus või kaasajal. Definitsioon hõlmab ka nende liikide sellised osi, sugurakke, seemneid, mune või leviseid, mis võivad järglasi anda.

Invasiivne võõrliik on aga selline võõrliik, mis võib ohustada ökosüsteeme, elupaiku või liike, tekitades majanduslikku või keskkonnakahju. Bioloogilise Mitmekesisuse Konventsiooni alusel loetakse invasiivseteks võõrliikideks vaid neid liike, mis põhjustavad oma uues elupaigas kahju loodusele.

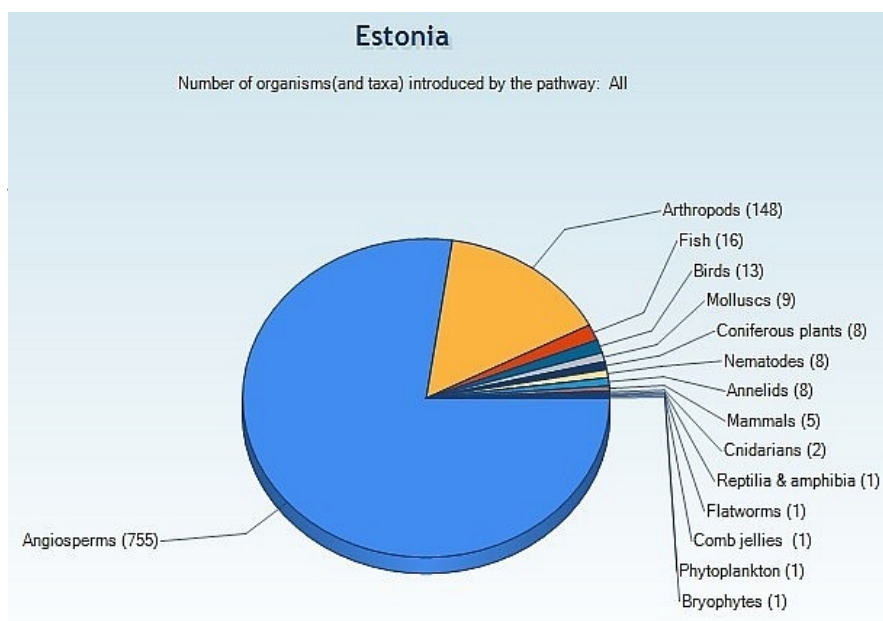
Invasiivsete liikide kahjulikkus seisneb järgnevas:

- * sisenevad kohalikku toiduahelasse
- * konkureerivad teiste organismidega täites samu nišše
- * võivad olla toksilised kohalikele liikidele, s.h. inimesele
- * on patogeenide ja parasiitide kandjateks
- * hübriidiseeruvad lähedaste liikidega
- * nõrgendavad geneetiliselt kohalike populatsioonide kohastatust

Võõrliikide probleemi olulisust näitab ka fakt, et neid võib pidada 40% loomaliikide väljasuremise põhjustajaks (alates 17 saj). Hinnanguline võõrliikide poolt tekitatud kahju on aastas 1,4 triljonit USA dollarit ($1,4 \cdot 10^{12}$ USD) (allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon).

Eestis loetakse võõrliikideks kokkuleppeliselt sellised uutele aladele introduseeritud liigid, mis on Eestisse jõudnud XIX sajandi lõpust alates. Taimede puhul loetakse selliseks piiriks XVIII sajandi keskpaika. Enne neid tärmineid Eestisse jõudnud võõrliigid on enamasti niivõrd naturaliseerunud, et nende vastu ei ole praktiliselt võimalik enam midagi ette võtta, samuti on kooslused nendega juba teatud määral kohanenud.

Valdavalt kehtib ligikaudne reegel, et 10% immigrantidest naturaliseerub ja neist omakorda 10% muutub invasiivseteks, ehk tõsiseid probleeme põhjustab üks võõrliik sajast. Ehk teisisõnu enamus sisse toodavatest liikidest ei saa uuel alal hakkama ja probleeme ei põhjusta. Võõrliike on Eestis paljudest erinevatest liigirühmadest, kuid enim on esindatud õistaimed. Samuti on arvatavad riiki sattumise teed mitmesugused, kuid ilmselgelt satub iluaianidusest enim liike loodusesse.

Kasutatud joonis genereeritud Euroopa võõrliikide alase koostöövõrgustiku Nobanis kodulehel: <http://www.nobanis.org/Charts.asp>

Eestis on võõrliikidest viimastel aastatel enim kõlapinda leidnud järgmised liigid: **Sosnovski ja hiidkaruputk; Lusitaania teetigu ja kährikkoer.**

Karuputke tõrjet on läbi viidud alates 2005. aastast ja selle aluseks oli "Karuputke (*Heracleum*) võõrliikide levikuandmetel põhinev pikaajaline tõrjestrategia aastateks 2005-2010." Selle põhjal koostati "Karuputke (*Heracleum*) võõrliikide ohjamiskava," mille keskkonnaminister kinnitas 11. veebruaril 2010. Sellel aastal korraldab Keskkonnaamet tõrjet lihtsustatud riigihanke korras, et tööde tellimine oleks läbipaistev, õiglane ja riigile soodne. Töö rahastamine toimub „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamise“ investeringute kava alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest. Karuputkede ohjamiskava annab ülevaate liikide bioloogiast, levikust ja erinevatest tõrjemeetoditest ning sellega saab tutvuda siit:

http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1112965/Karuputke_ohjamiskava.pdf

---

Lusitaania teetigu leiti Eestist esmakordselt 2008. a. Pärnust. Pärast seda on teateid tulnud ka Tallinnast ja Paldiski lähedalt. Liik levib arvatavasti aianduspoodidest koduaeda koos taimeistikutega. Samuti on elujõulisi mune leitud müügil olevatest kompostmulla kottidest. Tegu on nii aia kui põllukahjuriga, kes tänu heale paljunemisvõimele uue ala kiirelt koloniseerib. Mõnel pool Euroopas on selle liigi tõttu saagikadu olnud isegi kuni 50%. Liigi edule aitab kaasa ka teiste oluliste liikide kaitseks rakendatav kulupõletuse keeld.

Kährikkoer on olnud probleemseks liigiks Eestis juba kümneid aastaid. Nõukogude ajal toodi teda sisse olulise karusloomana. Nüüdseks on ta tuntud pigem kui kärntõve ja marutaudi levitaja (viimast kannab tänu vaksineerimisele harva). Looduses on ta probleemiks nii parasiitide levitajana kui ka oportunistliku toitujana kes sööb meelsasti nii maaspesitsevate lindude mune ja pesapoegi kui ka näiteks rändel olevaid kahepaikseid. Kuna seoses marutaudivastase vaksineerimisega on liigi arvukus kõrgele tõusnud on koostatud Keskkonnaameti tellimisel kährikkoera ohjamiskava, mis loodetavasti sellel aastal ka kinnitatakse.

Lisaks nendele mainitud liikidele võiks välja tuua veel mõned liigid mis probleemiks kujunemas või võivad selleks kujuneda:

* Mitmel pool Eestis on järjest suuremaks probleemiks **hulgalehine lupiin**. Taim kasvab looduslikel aasadel ja (pool-looduslikel) rohumaadel. Olles liblikõieline seob ta õhust lämmastikku mulda taimedele kättesaadavale kujule. Muutes mulla koostist, muudab ta kogu taimekooslust, sest varasemalt mullas edukalt kasvanud liigid uues lämmastikurikkas mullas hakkama ei saa.

* Kalanduspoodides müüakse **vihmaussi *Dendrobaena veneta***, mis on õngitsejate seas väga populaarne sööt. Liik on aga edukas uute alade koloniseerija ja võib kohalikud vihmaussid koloniseeritud aladelt välja tõrjuda. Võib eeldada, et liiki satub loodusesse väga palju, sest päeva lõpus ülejäänud ussid kallatakse sageli õngitsemiskoha juurde maha.

* Eesti loodusest on leitud ka sellist mõneti eksootilist looma nagu **punakõrv ilukilpkonn**. Tegu veelise loomaga keda väiksena müüakse lemmikloomapoodides. Sageli inimesed ei tea, et kilpkonn kasvab kuni supitaldriku suuruseks ning vajab suurt ja kallist akvaariumi ja palju hoolt (sagedast akvaariumi puhastamist). Liiga suureks kasvanud loomad lastakse loodusesse lahti selle asemel, et neile uus kodu otsida. Loom on looduses aga aktiivne toitaja, kes sööb veekogudes ja selle kaldal erinevaid väikseid selgroogseid ja selgrootuid. Täiskasvanud on osaliselt taimtoidualised ja mõjutavad seetõttu ka veetaimi ja kaldataimi.

Võõrliigi teema jaoks on Keskkonnaministeeriumil e-posti aadress alien@envir.ee, kuhu oodatakse infot uutest võõrliigi leidudest ja samuti vastatakse võõrliikide temalistele küsimustele.